

L'odissea en femení

Les Nàufores, les que porten la nau, narra l'odissea d'un grup de dones que només compten amb la seua valentia per enfrontar-se als múltiples perills que les assaltaran al llarg del seu viatge cap a la llibertat. Cap entrebanc, però, els impedirà abastar aquest destí.

Les Nàufores és una novel·la que barreja amb encert els ingredients de dos subgèneres novel·lístics de gran tradició en la

literatura occidental com són els llibres de viatges i els relats d'aventures. Per un costat hi podem trobar l'exotisme propi d'un viatge per terres desconegudes, i de l'altre l'acció trepidant d'una aventura èpica. I tot plegat ambientat en un temps llunyà, de manera que aquesta història es pot erigir ben bé en una mena de crònica dels costums de l'època, amb constants referències a mites de l'antiguitat.

L'inici de la història el marca un fet fortuït, totalment aliè a la voluntat de les protagonistes. El fat, la sort o la dissort, uneix les vides d'un grup de dones. I la fugida i l'ansia de canviar el destí que altres els han fixat les agermana. D'una banda hi ha Ilat, que tracta de salvar la vida de la seua filla Llaiait. Tan bon punt s'assabenta que la seua única filla ha estat elegida per ser oferida en sacrifici a la deessa Tanit emprén una fugida desesperada sense pensar en el deshonor que suposarà per a ella i per a la seua família el fet de rebel·lar-se contra la llei cartaginesa que requereix l'entrega i la mort d'una criatura de legítima raça cananea a canvi de protecció divina. De l'altra, tenim un grup de dones gregues captives que havien de ser venudes com a esclaves, però que aconsegueixen esca-

LES NÀUFORES

JOAQUÍN BORRELL

TRADUCCIÓ D'ÀLVAR BANYÓ I SANZ

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 15

286 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

par en l'últim moment d'aquells que les havien fetes presoneres.

L'esperit valent i gairebé heroic de les protago-

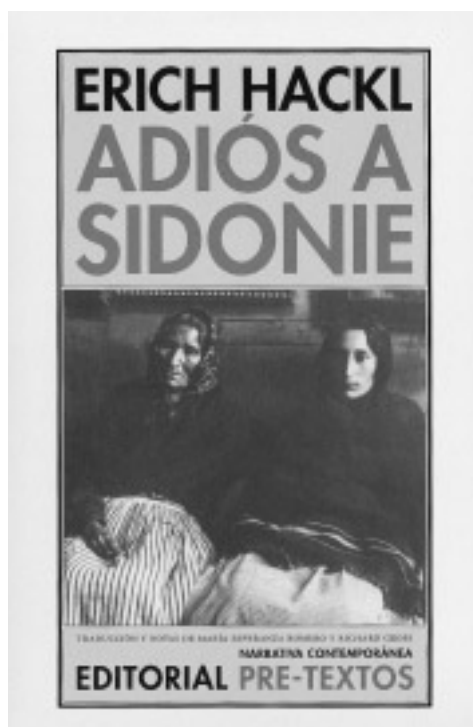
nistes és un dels valors que més es destaquen al llarg de tota la novel·la, i també la seua única arma, que sabran manejar amb tanta destresa i encert com el millor dels mariners cartaginesos que les encalquen, com si els perills que corren a tota hora i l'ansia de llibertat que els amara l'ànima fes que es despertés en totes elles el que està considerat l'instint més bàsic de l'ésser humà: l'instint de supervivència. Així doncs, la rebel·lia de les protagonistes d'aquesta aventura pot ser entesa com la força que fa avançar en tot moment la narració i com el motor que impulsa la Nereida, l'embarcació amb la qual emprenen la fugida, cap a la seua llibertat final.

D'altra banda, la persecució a què es veuen sotmeses es convertirà en l'eix argumental bàsic de la història, la qual cosa aporta a la narració un ritme que no decau en cap moment, ni tan sols quan l'acció deixa pas a les descripcions. L'autor no ens ofereix cap treva en aquest sentit i manté sempre viu l'interés del lector, com si temés que un moment de relax pogués servir-nos d'excusa per abandonar la lectura.

Sergi Verger

Podría volver a suceder

¿Qué pasó entre 1933 y 1943 para que una niña gitana adoptada por una familia austríaca muriera en Auschwitz? Erich Hackl ha escrito la crónica de este caso real, un relato que evidencia las trágicas consecuencias que pueden derivarse de actitudes cobardes, difamatorias y sometidas al orden establecido.

«El dieciocho de agosto de 1933 el portero del hospital de Steyr encontró a una recién nacida que dormía. Junto a la criatura, envuelta en harapos, había una nota escrita con letra torpe que rezaba así: “Me llamo Sidonie Adlersburg y nació en la carretera de Altheim. Busco padres”». Éste es el principio de *Adiós a Sidonie*, un comienzo que anuncia ya el tono testimonial, de crónica, que emplea Erich Hackl para contar una de las historias más –odio el adjetivo pero así es– desgarradoras que jamás se hayan escrito: la vida de Sidonie Adlersburg, la niña gitana abandonada en un caserío de la Alta Austria en 1933 y que, diez años después, murió en Auschwitz. Una de las historias –decía– más desgarradoras, duras, increíbles –y podrían añadirse todos los calificativos hiperbólicos y manidos que se quisiera– pero cierta, terriblemente cierta porque sucedió de verdad y el autor ha recopi-

ADIÓS A SIDONIE

ERICH HACKL

TRADUCCIÓ I NOTES DE

MARÍA ESPERANZA ROMERO I RICHARD GROSS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 14

119 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

lado y ordenado toda la información al respecto para divulgarla, para que todos sepamos qué pasó exactamente y, sobre todo, para que no lo olvidemos. Porque cuando se cierra el libro, además de la angustia y el nudo en la garganta, el estómago y la conciencia por todo lo que una acaba de leer-ver-vivir, se tiene la aterradora sensación de que tanta tragedia podría volver a suceder. Y esto es así porque Erich Hackl, recomponiendo la corta existencia de Sidi, muestra qué pasaba a su alrededor: la «miseria lacerante» que reinaba en Steyr en 1933, la convivencia pacífica de los lugareños con los gitanos nómadas; enseña la personalidad luchadora y solidaria de Hans Breirather y de Josefa Degenfellner, padres adoptivos de la pequeña; narra los efectos del sistema dictatorial que impuso el canciller Dollfus; y describe cómo llega y se extiende el nazismo: «Breirather se iba quedando cada vez más solo. Los obreros de Letten, cuando no participaban en las manifestaciones de las asociaciones promocionadas por el régimen, a cambio de zumo de frambuesa y un par de salchichas, se pasaban al bando del ilegal partido nacionalsocialista, entre los cuales Hans empezó a descubrir caras conocidas»; el primer campo de concentración para prisioneros po-

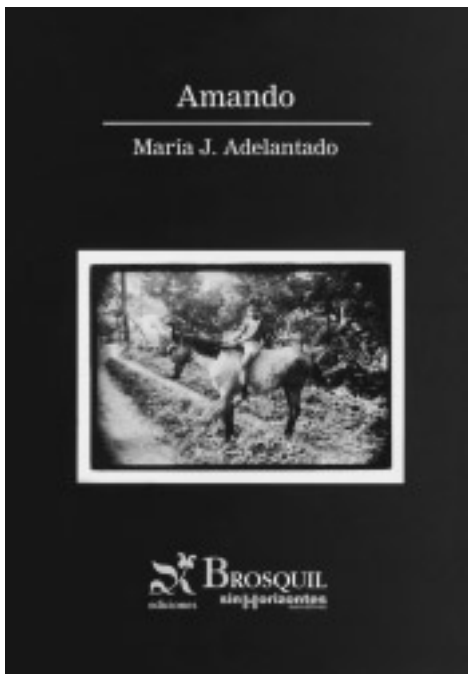
lacos... El autor relata la maraña burocrática que llevará a Sidonie a Auschwitz y revela la complicidad de vecinos y conocidos que frecuentaban a la niña desde su nacimiento: la culpa se diluye entre muchas conciencias —la asistente social, el alcalde, el director del colegio...— que tienen miedo, difaman y se someten a lo establecido sin querer enfrentarse al horror que oculta y que conocen: «Años sin gitanos. De pronto habían desaparecido, tanto del monte que llevaba su nombre como del cercano claro del bosque de Letten».

La culpa se diluye y nadie se siente responsable de lo sucedido: algo que define con precisión el comportamiento de gran parte de los seres humanos ante casi cualquier situación, nimia o gravísima. E. Hackl, contando la historia de Sidi, enunciando actitudes, acciones y silencios de los implicados en el caso, evidencia que aquello no tuvo por qué suceder así, pero también que podría suceder de nuevo.

Arantxa Bea

La vida i la mort a El Salvador

Amando és el primer recull de contes de la valenciana María J. Adelantado, un conjunt de narracions independents i amb vida pròpia, però que acaben conformant un vertader retaule de la vida diària a la comunitat camperola salvadorenca d'Amando López.

AMANDO

MARÍA J. ADELANTADO

PRÒLEG D'ARANTXA BEA

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 4

117 PÁGINES

BROSQUIL EDICIONES, VALÈNCIA, 2002

Si les històries que recull aquest llibre són el producte d'una intensa experiència personal a un d'aquells llocs del món oblidats per quasi tots, o si, pel contrari, són només ficció és, segurament, una qüestió secundària. Però la realitat és que les set narracions breus que s'apleguen a *Amando* fan una especial flaire de cosa viscuda, que es transmet inevitablement al lector. I, en aquest sentit, el llibre s'enceta amb una dedicatòria ben indicativa: «A la comunidad Amando López, que acogió generosamente a Mariiita durante años, y tanto le enseñó». Així doncs, els personatges que habiten les pàgines del recull són també els habitants d'Amando, una comunitat camperola d'El Salvador, que pren el seu nom del jesuïta espanyol Amando López Quintana, assassinat el 1989, com ens recorda Arantxa Bea al pròleg. L'autora –que publica amb aquest el seu primer llibre de contes– fa, en cadascun dels

relats, un quadre costumista amb aquests individus habituats a viure en contacte directe amb la terra, a gaudir-la i a patir-la intensament, de tal manera que el conjunt conforma un retaule al voltant de la vida diària en aquella comunitat. Però, al mateix temps, cada relat és un cercle tancat i amb vida pròpia, amb una estructura que es remata amb un inesperat gir final dels esdeveniments. I, tot això, escrit en un castellà fortament dialectalitzat, que ajuda a reforçar la credibilitat de les diferents veus que ens apropen cada història en 1a persona, barrejant-se amb un intermitent narrador en tercera persona.

Per sort per al lector, l'autora no ha caigut en el parany de construir un llibre *solidari*, aquell en què l'absència de qualsevol mèrit literari hauria de ser perdonada en funció d'una suposada bona voluntat de denúncia, o amb la relació de les medalles per la causa acumulades i que, inevitablement, hauríem d'aplaudir tots sense excepció; ni tampoc un llibre que hauria de tenir prou de ser un recull d'expressions lingüístiques pròpies de la zona. No és el cas: *Amando* és, sobretot, un llibre de narracions breus, que funciona independentment de quin siga l'escenari on s'ubica, segurament

perquè l'autora ha sabut convertir aquest escenari en un personatge més, i perquè ha evitat pretensions innecessàries per tal de construir, amb un estil aparentment molt senzill, un conjunt de belles històries: des de la tèrbola mort de Lelo, que la seua mare descobreix per la visita d'un estrany ocell i amb l'ajuda d'una vident; passant per la del temporal que omple tot de fang i de còlera, de collites arruïnades, de malalties i de mort; fins a la del *Mayflower*, que clou el recull en forma de metàfora de la situació general de l'Amèrica Llatina.

Pere Calonge

El séquito de Mirna Loy

Por medio de variadas técnicas expresivas, la escritora Patricia Suárez nos entrega diez relatos que contienen una serie de personajes con vida propia. La autora nos transmite además de sus conocimientos, que son muchos y variados, la realidad interna que bulle en cada persona.

CÍRCULO Y OTRAS HISTORIAS

PATRICIA SUÁREZ

COL·LECCIÓ «CONCORRIENTES», 47

109 PÀGINES

EDITORIAL LA XARA, SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2002

Dentro de la colección «Concorrientes» –Narrativa Sudamericana–, Ediciones La Xara ha publicado un libro de relatos del que es autora Patricia Suárez, escritora argentina nacida a lo largo del año 1969.

Desde 1998, en que aparece su novela *Aparte del Principio de la Realidad*, hasta la fecha (según consta en su bibliografía) ha publicado los cuentos *Rata Paseandera*, *La italiana*, *Completamente solo*, *La flor incandescente*, *Historia de Pollito Belleza*; el poemario *Fluido Manchester* y el ensayo *La escritura literaria*.

Ahora nos entrega un conjunto de diez relatos titulado *Círculo y otras historias* que narra la historia de unos personajes que bien podrían estar sacados de la vida diaria. El movimiento narrativo de cada relato está muy medido por la autora y resulta interesante ver como Suárez desliza entre las pá-

ginas la nostalgia, el fracaso, la huida, la memoria, etc., características que unifican el conjunto del libro.

La autora cala hondo en la psicología de sus personajes, seres apresados por un mundo que no les gusta y del que quisieran huir. Los relatos suelen tener desenlaces imprevisibles, reales como la vida misma, circunstancia que el lector podrá observar en la lectura, que nunca podrá ser superficial.

El primer relato, de título «Sara» presenta la historia de una lectora impenitente que ha perdido la memoria y la identidad. Sara cuida a los hijos de «la dueña de la casa –que se hace llamar señora y no Tecla–», mujer superficial que propicia un desenlace sorprendente, por inesperado.

En segundo lugar tenemos el relato que da nombre al conjunto del libro, «Círculo», único relato con estructura teatral. Trata los avatares de una cleptómana en sus viajes por distintos países. En el tercero «Exacto, concertado», tenemos un triángulo amoroso entre Matilde –joven muchacha con quien Ernesto vive una apasionada aventura–, Teresa –esposa de Antonio– y Ernesto, quien en realidad se llama Antonio.

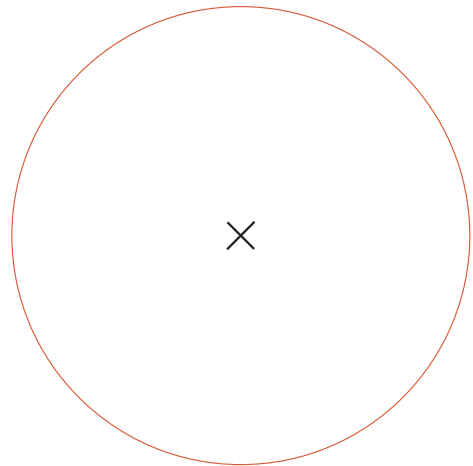
«Rúcula» es la cuarta narración. Cuenta la vida incolora de una mujer que no se ha realizado como tal. Para Judit

la única forma de supervivencia es la lectura. Esta mujer decide romper con toda su vida anterior y marcharse, llevada quizás por el desamor de su padre –hombre de ideas fijas exiliado a causa de Hitler–, o quizás por la libertad aprendida en los libros.

Las otras seis narraciones que componen el libro participan del mismo aliento de tristeza, fracaso, desamor, nostalgia, orgullo humillado...

Los relatos guardan en general un buen ritmo, y un lenguaje salpicado de palabras típicamente sudamericanas. Son de agradecer la naturalidad y viveza en la exposición textual aunque a los personajes tal vez les falta apasionamiento.

M^o Teresa Espasa

La guerra, al capdavant, és la notícia

Aquesta és la crònica d'una devastació que s'anuncia cada vegada que esclata una guerra qualsevol. El darrer Premi Andròmina ressegueix amb dolor interior els esdeveniments de la vida del poeta Luka, condemnat, per sobreviure, a fer una crònica funesta del conflicte.

CRÒNICA DE LA DEVASTACIÓ

VICENT USÓ

PREMI OCTUBRE ANDRÒMINA DE NARRATIVA 2002

158 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA

El veritable punt d'inflexió en la vida de Luka, aquest poeta nacional que ha arribat als cims més alts del reconeixement públic, no és pas l'assoliment d'aquell premi literari cobejat pels seguidors d'aquesta doctrina de la fama, sinó el primer dia que el colpeja la guerra.

Crònica de la devastació és el monòleg interior del poeta vell que, dia rere dia, veu com cauen i es desfan tots els trosos de gel d'aquell iglú on vivia, i com, en caure, es dissolen per sempre en l'infern de les flames, impossibles d'enganxar una altra volta a la casa de les vivències, impossibles de salvar ni tan sols amb la pròpia vida. Amb aquest flux de consciència de la devastació, el poeta recorre desarmat una guerra interior, la guerra despullada de motius, «l'horror en estat pur», la batalla contra la mort per angoixa que somou els supervivents dels combats. I l'estil de la novel·la és així, no hi ha detalls de fronts ni de trinxeres, només la silueta dels malsons, la cara de l'estimada Maia, de l'estimat nét Luka a qui la guerra robarà alguna cosa més que la infantesa, només ecos de crits i llumenàries de foc, perquè, els detalls històrics de la guerra, els dies concrets i els motius i els noms dels comandants, això només interessa els que no viuen dins l'horror del silenci famolenc d'un conflicte. Vicent Usó tria la veu d'un vell,

diguem-ne que la veu paradigmàtica d'algú que, en condicions normals, arriba a la «saviesa» que creu haver assolit, amb l'orgull de deixar petjada a la història d'un poble. Un home amb tots els bitllets comprats per a la felicitat i que, els anys que li queden, només haurà de patir aquella falsa angoixa dels mots, la recerca dels poetes... això, si no hi haguera la guerra; si no vinguera la guerra a obligar-lo a resseguir els errors de la vida, a forçar-lo a tenir sensacions mil·lenàries, totes de cop i sense triar-les, la ràbia, la por, l'odi; si no s'ensenyorira la guerra dels seus pensaments de vell que té un fill i una nora i un nét que duu el seu nom, d'home que tenia una dona a qui no coneixia fins que la guerra no li la va presentar, «pobre poeta condemnat a perdre-la cada nit, l'estimada».

Aquesta novel·la, només tipogràficament escrita a raig i fugint de la puntuació convencional, troba el camí, l'accés directe a les realitats infraverbals de l'esperit, posa noms als moments inefables i dignifica el monòleg interior com a dreuera d'una història. La troballa de l'estil salvarà l'autor de les taules de novetats, el salvarà de la guerra de les vendes i l'acostarà a la religió del vell poeta Luka, la del prestigi, una fe tan necessària com una altra.

Maite Insa

L' Espanya de *charanga i pandereta*

Quan es compleixen dos-cents anys de la mort d'Alexandre Dumas –i amb les seues restes acabades d'entrar al Panteó d'homes il·lustres de París– Pre-Textos publica *De París a Cádiz*, el viatge exòtic per Espanya d'un il·lustrat romàntic, relatat en 44 missives dirigides a una dama misteriosa.

Alexandre Dumas (1802-1870) –periodista, escriptor infatigable de llibres de viatges i autobiogràfics, poeta, assagista i reporter– es va involucrar al llarg de la seua vida en tota mena d'aventures polítiques, amoroses i empresarials. Va arribar a ser propietari de teatres i periòdics i a batre's en dol per amor. Home d'acció, diverses vegades milionari, i tantes altres arruïnat, va omplir la seua vida d'aventures, llibres, dones i litigis, alguns dels quals va guanyar. Personatge cèlebre i popular del seu temps, Dumas va imposar el subgènere de la novel·la històrico-folletinesca, model inventat per l'escocés Walter Scott, tot adaptant-lo a les modes de la premsa del moment, d'on van nàixer *Els tres mosqueters* o *El comte de Montecrist*. Acusat de plagi en més d'una ocasió, va ser un escriptor incansable, un amant dels llibres i la literatura que ens va llegar més de sis-centes obres i

DE PARIS A CÁDIZ

ALEXANDRE DUMAS

TRADUCCIÓ D'ARIEL DILON I PATRÍCIA MINARRIETA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 17

592 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

que no va dubtar en reprendre temes, idees i personatges per reelaborar-los amb l'ajut d'un equip de «col·laboradors», avui en diríem *negres*, això sí, generosament recompensats.

El periple per Espanya el va iniciar en companyia de quatre amics poetes i pintors i el seu fill Alexandre. La curiositat per un món diferent, «exòtic», va prendre llavors forma de missives dirigides a una destinatària desconeguda, cartes, però, que serien publicades, i d'això Dumas, n'era ben conscient. Els escenaris del viatge són els tòpics d'una Espanya romàntica (Madrid, Toledo, Aranjuez, Córdoba, Sevilla, Granada i Cádiz) que Dumas descriu com «las doce Españas que consintieron en formar un solo reino, pero que no consentirán jamás en formar un solo pueblo». Una Espanya de *charanga* i *pandereta* que l'escriptor (re)presenta amb grans dots imaginatius com un gran teatre de múltiples escenaris: els camins amb aduaners i bandolers «honrats», les fondes amb personatges caricaturitzats, els carrers de Madrid plens de dones de gran bellesa «las mujeres más bonitas del mundo», o els episodis inoblidables de la festa taurina, on Dumas, amb el cor sempre en un puny: «mi corazón latía como si estuviese por asistir a un duelo», s'embriga amb el color i la música.

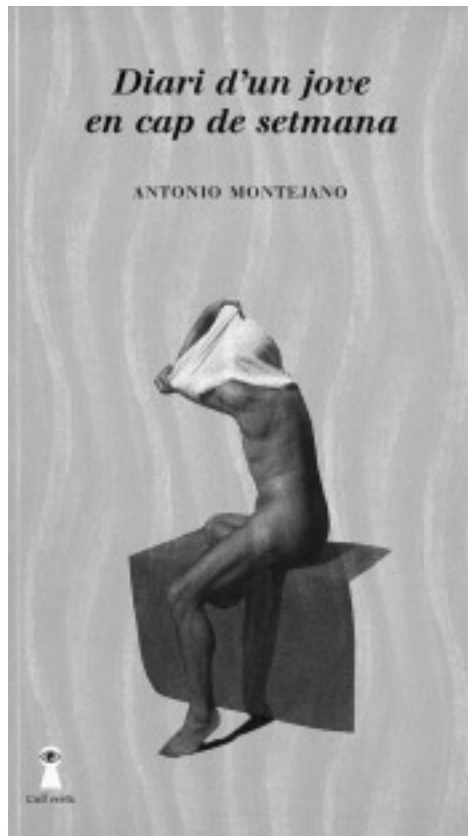
El viatge d'aquest magnat de la lletra impresa (que ell justificaria pel casament del duc de Montpensier amb la infanta Luis Fernanada, però que de fet estava finançat pel govern del seu país per tal de fer propaganda del primer colonialisme francès a Algèria) és una festa contínua –encara que accidentada en ocasions– on la passió de Dumas pels viatges, aquell «vivir a manos llenas», que ell en deia, ret honor a un perpetu *carpe diem*. La gràcia, la ironia i la comicitat amb què està relatada són, però, innegables, com també la minuciositat d'algunes escenes, que desvetlen el desig de Dumas perquè la seua destinatària –d'identitat avui esbrinada, segons els experts– gaudís fins a l'últim detall en companyia d'ell. I és que el millor plaer del viatger és –com deia Josep Carner– viatjar per contar-ho.

Lourdes Toledo

Una educació sentimental

Carena editors, dintre de la seua col·lecció de literatura eròtica –*L'ull eròtic*–, presenta la primera novel·la d'Antonio Montejano. En *Diari d'un jove en cap de setmana*, l'autor conrea l'enriquidora relació que erotisme i literatura han mantingut al llarg dels segles.

DIARI D'UN JOVE EN CAP DE SETMANA

ANTONIO MONTEJANO

COL·LECCIÓ «L'ULL ERÒTIC»

182 PÀGINES

CARENA EDITORS, VALÈNCIA, 2002

Podríem definir la literatura eròtica com aquella que té el propòsit declarat d'excitar el lector, una mena de pacte explícit, entre lector i autor, que presuposa determinades convencions. Un joc de seducció que, en el cas de la novel·la que ens ocupa, queda delimitat per una construcció narrativa que es concreta en una doble veu: la del diari íntim i la del relat fidel de la vida i de les experiències d'un estudiant vingut d'un poble menut. Al diari, les experiències sexuals del jove protagonista són descrites i converteixen el text en un espai per al joc i per a la seducció. Fora del diari, el relat transcorre per l'adaptació del jove a la gran ciutat, l'assimilació de noves experiències, la relació amb el companys de pis i el fet d'ocultar una doble vida. I és que el protagonista, gràcies a la seua dedicació com a *gícolo*, pot ser independent i pagar els seus estudis a la Facultat d'Història.

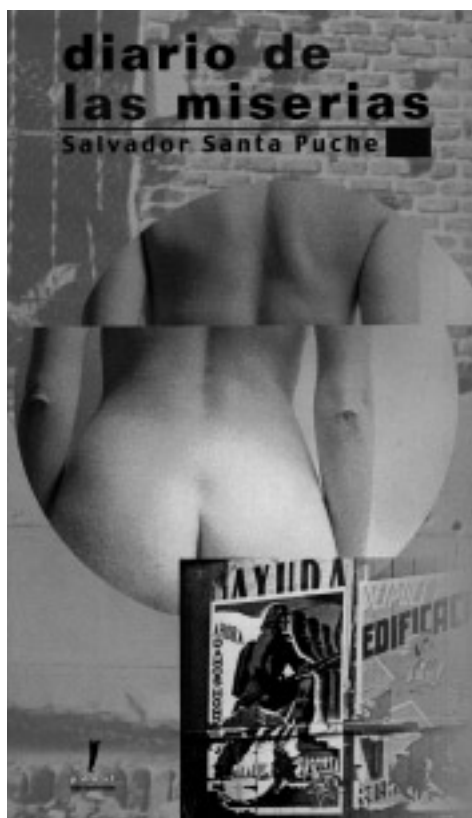
Així doncs, com a novel·la eròtica, *Diari d'un jove en cap de setmana* estableix un pacte amb el lector: l'erotisme és íntim i per a ser plasmat al diari. La vida quotidiana és altra cosa, un món en què el jove protagonista creix i torna als records de la infància, repensa la seua vida, les seues primeres experiències sexuals i, sobretot, l'enyorança del poble i dels amics. El món íntim, el dels dia-

ris i el del local on el protagonista rep les seues visites és el món on l'erotisme es converteix en l'eix central de la narració, on el lector ha d'entrar-hi, s'ha de mostrar disposat a deixar-se excitar per les imatges que li ofereix el text. En la narrativa eròtica hi cap tot, des de la reflexió filosòfica a la paròdia moral, des de la novel·la històrica a la novel·la negra, des de textos lírics a textos escatològics. En aquest cas, el viatge iniciàtic d'un jove a la capital des d'un poble de la Ribera per estudiar a la facultat serveix com a fil argumental per a una història en què la intensa vida sexual del jove és realment la protagonista. Tot i que l'argument de la novel·la resulte una mica inusual, —diguem-ne que una no s'imagina pagant-se els estudis d'aquesta forma tan original— aquest intens període de la vida d'un jove qualsevol (mai coneixem el seu nom propi) és el relat d'una educació sentimental i d'un aprenentatge sexual en un moment, l'època universitària, especialment intens en la vida de tothom. S'agraeix la utilització d'un llenguatge sexual fresc i natural i, sobretot, el cultiu d'un gènere que ha comptat sempre amb detractors fidels, però, també, amb apassionats seguidors.

Sònia Martínez Icardo

Testimoni d'un temps difícil

Unes preteses memòries d'un jove de Yecla, que abasta de 1936 a 1939, serveix d'excusa a l'autor per a bastir un retrat de la vida de re-
raguarda durant aquest període bèl·lic amb tots els símptomes d'una
recreació de la veritable història, amb tota la seua descarnada reali-
tat, però amb un
punt reeixit de
realisme màgic.

DIARIO DE LAS MISERIAS

SALVADOR SANTA PUCHE

COL·LECCIÓ «NARRATIVAS», 5

78 PÀGINES

LLAMBERT PALMART, VALÈNCIA, 2002

Aquest autor, nascut a Yecla l'any 1971, ja havia publicat dues novel·les amb anterioritat a aquesta: *Llorarás por Sefarad* i *La huella báltica*, obres on resta palesa la seua condició d'estudiós de la cultura sefardita, especialment i de manera molt significativa, en allò tocant a la recuperació de la parla dels sefardites castellans. Aquest fet l'ha impulsat també a desenvolupar part de la seua obra en judeuspanyol, fet certament poc usual entre els lletraferits peninsulars.

En tot cas, la seua darrera obra publicada, aquest *Diario de las miserias*, no té gaire relació amb el món sefardita; més aviat s'inscriu dins de les novel·les que recuperen la memòria històrica de la Guerra Civil, amb tots els indicadors d'una part molt elevada de realitat en la matèria literaturitzada. Sembla com si l'autor haguera decidit d'ajustar els comptes amb el passat local i perpetuar per escrit l'arxiu intangible i vertiginosament fungible dels records d'una col·lectivitat sobre el fet transcendent del conflicte bèl·lic. Ara bé, tampoc consisteix en un recull purament testimonial; Santa Puche ha sabut encabir la prosificació de la memòria en un marc novel·lístic francament reeixit, amb pinzellades de realisme màgic. Alhora, com una via paral·lela al desenvolupament bèl·lic, se'ns proporciona la visió del procés maduratiu del personatge protagonista i dels

seu progressiu enfonament, juntament amb el món que ha conegut: el vell món rural que s'acabarà amb la catàstrofe col·lectiva.

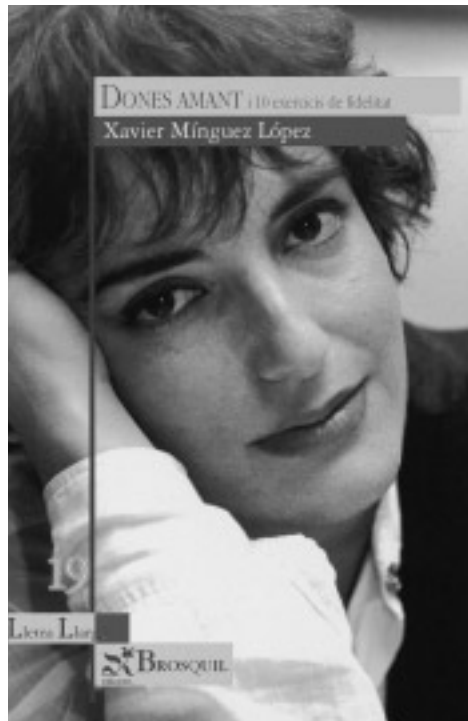
A banda de la veu del protagonista, una coralitat de personatges, de veus amb entitat pròpia, apareixen al llarg de les pàgines de la narració. Aquest fet proporciona la via idònia per què hi puguen ser incardinades nombroses narracions paral·leles, relacionades, polièdriques, sobre el personatges que habiten el món del protagonista i que s'hi relacionen d'una manera o d'altra. Un dels punts més destacables consisteix en la utilització de personatges purament simbòlics, com la mort. O també l'elevació de personatges que, històricament podem imaginar com a «reals», vers plànols màgics, com per exemple, la translació del mite de Casandra en la persona d'un germà del protagonista. Per a arredonir el joc d'espills, les veus de la narració mantenen una funció essencial: l'aparició d'un dietari fictici fa que observem els esdeveniments des de l'òptica d'aquesta relació.

Fet i fet, trobem en aquest *Diario de las miserias* una narració àgil, que manté l'interés i un alt nivell de qualitat literària, que no es deixa vèncer pel pes excessiu de la recreació, alhora que conjuga molt encertadament diversos plànols narratius.

Alexandre Navarro

Amor de dones

Nou històries i deu poemes sobre les relacions entre home i dona, amb l'ombra de la infidelitat i les dificultats per ajustar els sentiments a les convencions. Amb un tema ja clàssic, Xavier Mínguez aconsegueix fer un llibre àgil i suggeridor.

DONES AMANT I 10 EXERCICIS DE FIDELITAT

XAVIER MÍNGUEZ LÓPEZ

III PREMI DE NARRATIVA BREU JOSEP PASQUAL TIRADO

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 19

197 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

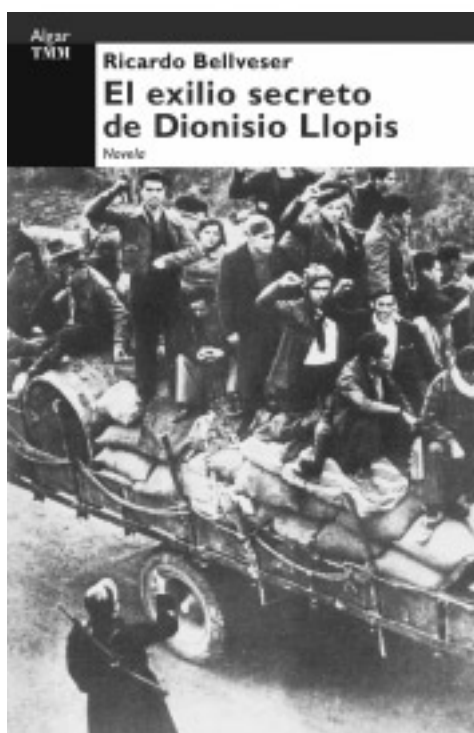
Les enquestes sociològiques sobre el comportament de les parelles en el món occidental solen coincidir en el fet que la fidelitat és una autèntica excepció, i tanmateix, la parella unida i única, exclusiva i per a tota la vida, continua sent l'ideal de comportament, i no sols de la filmografia més edulcorada. En aquest llibre, Xavier Mínguez tracta sobretot –però no sols– de les situacions a què es veuen abocades dones que són infidels a la seua parella, que volen ser-ho o que descobreixen que el seu company ho és. El llibre està organitzat en narracions breus entre les quals s'intercala un poema. Mentre les històries estan protagonitzades per dones, la veu del poeta és el contrapunt masculí, una mica ingenu, que procura la fidelitat que les històries li neguen. Cadascuna de les narracions, que s'entrellacen gràcies a la presència de personatges que poden aparèixer en més d'una, comencen amb una definició en plural del tipus de dona protagonista: «Dones que caminen escoltant les paraules del fill» o «Dones que ballen, el gest immutable i dreta la figura». El recurs fa que a més de la història concreta, el lector pugui imaginar tota una sèrie de tipologia de dona (l'estudiant, la casada rica avorrida, la mare que viu al poble, la separada madura) que podria trobar-se en una situació

semblant. Això no vol dir que les protagonistes siguin arquetipus, tot i que Mínguez juga amb aquesta possibilitat. La clau perquè un tema tan tractat en la literatura occidental (*Madame Bovary*, *La Regenta*, *El cosí Basilio*) com la infidelitat femenina pugui encara resultar interessant és, probablement, que encara continua sent una «qüestió delicada» i molt malament vista, per molt que la teòrica evolució de la societat l'haja volgut desdramatitzar. Mínguez aprofita precisament això, la falsedat de la convenció i la distància entre la realitat i l'opinió, per bastir unes històries plenes d'ironia –però també de tendresa– ben narrades i capaces de mantenir i anar incrementant l'interès del lector. Un dels temes en què l'autor insisteix més és la relació entre la dona madura i el xic jove, aquesta espècie de *donjoanisme* a la inversa que els «nous temps» semblen haver propiciat. El resultat és un llibre molt dinàmic i atractiu, àgil i suggeridor. Xavier Mínguez ja era conegut sobretot per la seua exitosa narració per al públic jove *Que la punta d'un paraigua*, i ara, en aquesta obra publicada per Brosquil –convertida en l'editorial dels «joves escriptors» valencians–, demostra que té solidesa i capacitat per fer llibres ben escrits i amb una veu diferent i original.

Jordi Sebastià

Espíritus errantes

El periodista Ricardo Bellveser nos sumerge en el terrible mundo del exilio republicano en esta nueva novela. El viaje a lo desconocido, la lucha por la propia supervivencia constituyen el eje central de un relato realista a la vez que lírico.

EL EXILIO SECRETO DE DIONISIO LLOPIS

RICARDO BELLVESER

COL·LECCIÓ «ALGAR TMM», 3

167 PÀGINES

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2002

«En el autocar viajaban una treintena de seres aturdidos, asustados, improbables, que mientras huían de la historia construían sin saberlo la epopeya única. Hombres, mujeres y niños frágiles, vacilantes, con sueño de siglos». Probablemente no hay ningún otro fragmento que defina con mayor precisión el alma de ésta novela. Los personajes de *El exilio de Dionisio Llopis* son eso mismo, seres vacilantes, prisioneros de una sociedad con el alma enferma, en ocasiones indecente y grotesca sin más finalidad que la de sobrellevar el momento presente como un animal acorralado.

Bellveser sumerge al lector en una especie de malsueño en el que se suceden acontecimientos fatales, dramáticos, en el que la miseria moral y material ensombrece siniestramente todo atisbo de humanidad. Los ideales ceden a la necesidad imperiosa y absurda de superar el presente, de existir por encima de to-

do y de todos. Oportunistas, desgraciados, revolucionarios confundidos... al final todos miembros de un circo en el que impera el número macrabo y la sonrisa amarga. Circo bajo la gran carpa de la guerra, de una guerra que en el fondo a casi nadie le importa y de la que casi nadie acierta a decir algo con sentido. Con las tropas del general fascista Aranda a las puertas de Valencia éste puñado de republicanos vencidos, cada uno con un drama a sus espaldas, trataran de huir de las garras del enemigo. En éste contexto de desesperación cada cuál resolverá de manera diferente el problema de la propia supervivencia. Años más tarde algunos de los personajes centrales se reencontraran a la vuelta de un exilio al que Bellveser le sospecha el rostro de la muerte. Exiliarse es, después de todo, morir.

El exilio secreto de Dionisio Llopis es un buen libro, bien trabado, con una carga lírica que hace honor a la trayectoria poética de su autor y que tal vez hubiera merecido unas decenas de páginas más. Un libro que a veces recuerda la crudeza escénica del neorrealismo italiano, que reprende página tras página a una sociedad con el sentimiento tocado de amnesia.

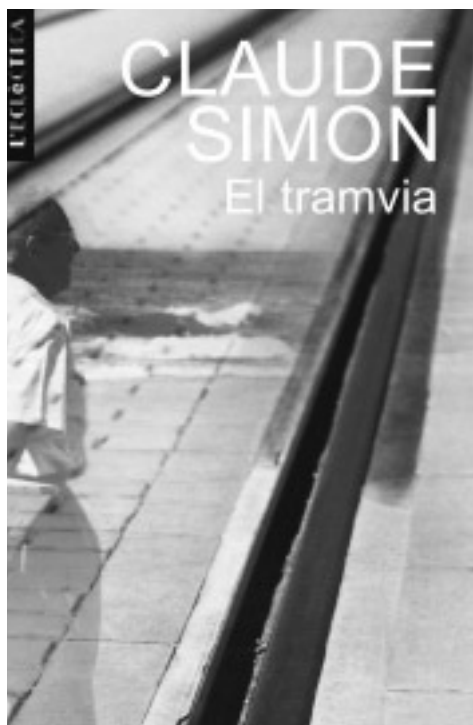
Ricardo Bellveser es autor de un dilatado currículum. Periodista de oficio ha

pasado, entre otros, por los periódicos *Jornada y Las Provincias*, redacción que ha ocupado buena parte de su tiempo. Premiado en numerosas ocasiones (Premio Alfons el Magnànim, Vicente Gaos, Miguel Hernández, premio de la crítica andaluza, premio de la crítica valenciana, etc...) es autor de un buen puñado de títulos entre los que cabe subrayar *Cuerpo a cuerpo* (Ed. 23/27), *La Estrategia* (Ed. Lindes), *Manuales* (Ed. Fernando Torres), *Cautivo y desarmado* (Ed. Libertarias). Entre sus obras, *La memoria simétrica*, mereció el Premio de la Crítica Literaria Valenciana en 1996. Una de sus últimas creaciones, *Julio en Julio* ha merecido cierto reconocimiento por parte de la crítica poética.

Francesc Viadel

La boira de la memòria

Claude Simon (premi Nobel 1985) és un dels principals noms del moviment del *nouveau roman* francès. En aquesta curta novel·la demostra la seua impressionant habilitat per a la descripció i l'evocació dels paisatges i de les gents d'alguns moments de la seua vida, en especial de la seua infantesa a Perpinyà.

EL TRAMVIA

JEAN-CLAUDE SIMON

TRAD. DE JOAN FRANCESC MIRA

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 94

114 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

Segons els manuals de literatura més didàctics, la característica principal del *nouveau roman*, l'últim moviment més o menys organitzat de la literatura francesa del segle XX, era l'autolimitació que l'escriptor s'imposava a l'hora de realitzar el seu treball: només podia escriure sobre allò que veia. Es tractava d'una reacció evident contra l'omnisciència de la gran novel·la del XIX i les immersions poc creïbles dels autors en la ment dels seus personatges. Davant d'un narrador que ho sap tot, els «nous novel·listes» decideixen limitar-se a descriure des de fora i a remarcar les barres de la seua posició. Molts crítics apuntaren la influència del llenguatge cinematogràfic sobre el nou moviment i alguns altres l'acusaren d'haver renunciat a una part important de les possibilitats de la novel·la. En qualsevol cas, una cosa era el que el moviment pretenia fer i una altra, bastant diferent,

el que els seus membres feien, perquè, al capdavall, els seus punts de vista mai no assolien la impossible asèpsia.

Aquesta curta novel·la de Claude Simon pot ser una mostra d'algunes marques del *nouveau roman*. Per començar, la descripció –de llocs, de persones o d'impressions subjectives– assoleix una importància màxima i Simon demostra que té una habilitat realment colpidora per fer-nos participar, veure, olorar o sentir l'atmosfera –per damunt del fet objectiu– en què es troba envoltat el narrador. La versió de Joan Francesc Mira és tota una garantia i el text resulta fluid i molt elegant.

El tramvia, el que uneix el centre de Perpinyà amb la platja, és la línia que condueix la memòria fragmentària de situacions i sensacions d'un narrador que recorre alguns moments molt diferents de la seua vida: els estius d'infantesa a Perpinyà, una estada llarga a l'hospital, un camp de concentració. Sense seguir un fil cronològic ni narratiu determinat, les impressions que el narrador va abocant al text aconseguen anar amerant el lector, lentament i amb consistència, del món –sovint terrible, sovint tendre i ingenu– que envoltà aquell xiquet que seguia els passos dels veremadors pels camps del Rosselló o d'aquell adult arrossegat per

la terrorífica crueltat de la guerra. Cadascun dels fragments sembla haver estat escrit amb una tensió i una precisió realment esgotadores. És aquesta la raó per la qual un llibre amb una estructura difícil com és aquest resulta de lectura senzilla i és així com Claude Simon demostra que és un gran escriptor. Al capdavall l'aparent desconexió entre un fragment i una altre, els salts temporals i físics, són una aproximació –tan formal com una altra– al món de l'evocació i de la memòria: a la matèria primera de la literatura i al material que ens permet de continuar vivint, a allò que en la darrera frase, l'autor descriu com la «impalpable i protectora boira de la memòria».

Jordi Sebastià

Mai no hi ha un darrer

Un escriptor bloquejat ensopega amb un individu amb un passat inquietant que no sols el captiva, sinó que fins i tot aconsegueix donar-li les claus per a continuar amb la seua novel·la. Una bona història amb una estructura narrativa agosarada i diferents plans temporals.

EL ÚLTIMO JUAN BALAGUER

MIGUEL CATALÁN

COL·LECCIÓ «ALGAR TMM», 4

240 PÀGINES

EDITORIAL ALGAR, ALZIRA, 2002

Ho diu un dels personatges i jo ho dic amb unes altres paraules ara i ací: escriure diversos episodis de la història de la humanitat sempre amb el mateix nom per al protagonista, Joan, com si es tractara d'una dinastia de perdedors que van recreant petites escenes, com peces del gran trencaclosques de l'esdevindre de l'ésser humà al llarg del temps fins arribar al darrer home, encara que mai no n'hi hauria un últim, sinó més aviat, un penúltim.

El último Juan Balaguer és una narració tridimensional. D'una banda, hi ha les escenes de les quals parlava, d'una altra la realitat vital del narrador, el seu encontre amb Juan Balaguer i la posterior desaparició d'aquest; i una tercera, el dietari, que li deixa el misteriós personatge. Un dietari que recull els primers mesos d'exili a França després de la guerra civil espanyola i que de fet conforma la peça més gran i més important en el trencaclosques que ens ofereix el nostre autor.

Sincerament, crec que l'estructura tridimensional de la novel·la és un risc que Catalán assumeix amb audàcia, eixint-se'n ell i el text molt ben lliurats. Les diverses escenes, lluny de fragmentar perillosament l'obra, l'enriqueixen amb aportacions en alguns moments d'un gran lirisme a la narració.

En les darreres dècades els escriptors valencians d'expressió castellana i catalana han publicat magnífiques històries que ens parlen de la guerra civil, la postguerra, els maquis i l'exili, com és el cas d'Alfons Cervera, Pasqual Mas, Vicent Usó, Vicent Pallarés, etc. Però la manera en què Miguel Catalán ha tractat i estructurat aquesta novel·la la fa almenys diferent a aquells llibres.

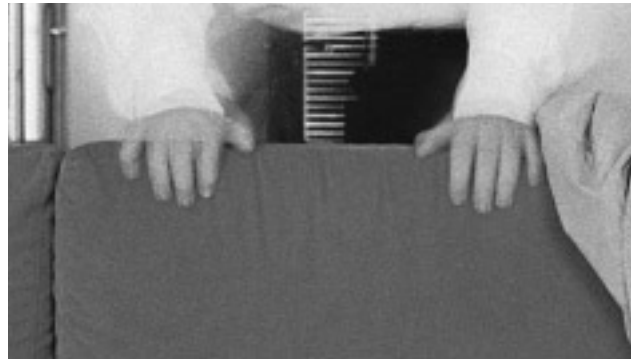
D'altra banda, el seu paisatge és un escenari que està dibuixat com un esbós perfecte sota el qual veiem la ciutat de València actual i la França del 1940.

També destacaria els diàlegs, les converses en què es veuen i viuen immersos els personatges, alguns cultes, d'altres banals i uns tercers intencionadament suggerents, on es permet el luxe d'intercalar llargs paràgrafs amb els pensaments que capfiquen en aquell moment el protagonista.

En la part del dietari m'ha impressionat la forma que disposa, d'una manera senzilla, per a retratar uns perso-

natges implicats en un món i un temps profundament hostils, on la derrota dels republicans i el seu posterior exili els ha fet entrar dins d'una espiral de dissort on només els espera la cruesa vil de la mort o sobreviure malgrat la insolidaritat, l'agressió i l'horitzó d'un futur polític terrible per a una Europa ara en flames. Una denúncia clara a les democràcies europees que veieren en els exiliats republicans un perill per a la seua estabilitat interna i els van tractar d'una manera indecent.

Manel Alonso

Els marges

Vint anys exactes han transcorregut entre la primera edició d'aquest recull de contes de Josep Lozano i aquesta que ara apareix dins la col·lecció «El Grill». Tot i això, no es tracta de l'edició definitiva que caldria esperar d'un dels nostres clàssics.

HISTÒRIES MARGINALS

JOSEP LOZANO

INTRODUCCIÓ I PROPOSTES DIDÀCTIQUES

DE M. MAGDALENA AÑÓN

COL·LECCIÓ «EL GRILL», 60

184 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Tornar a llegir *Històries marginals* confirma que l'obra de Josep Lozano (Alginet, 1948) ha estat sovint tractada de manera injusta... per molta gent. En primer lloc pels responsables d'aquesta edició: les nombroses errades que hi ha no superarien cap correcció seriosa («ja està vé la cosa», «un rebut del llum»...). I en segon lloc per alguns crítics, perquè fa la impressió que han volgut convertir el llibre més premiat de l'autor, *Crim de Germania* (1980), en una mena de fita insuperable contra la qual els altres que ha escrit semblen destinats a xocar i a enfonsar-se en el fracàs. Com a mostra d'aquesta actitud, l'altre dia un amic em va dir: «dubte molt que Lozano siga l'autor del *Crim...* perquè llevat d'allò no ha fet res de bo». Em sembla una manera molt injusta de menysprear obres tan memorables com *Laodamia i altres contes* (1986) o *Ofidi* (1990), al meu parer dotades d'una intensitat ben particular i situades molt

per damunt de la mitjana. Coses que també podríem dir d'aquestes *Històries marginals*: cinc contes caracteritzats pel to realista, l'àmbit de postguerra i un treball de la llengua col·loquial que de vegades sembla pura arqueologia. El llibre s'ha comparat de manera recurrent –i per a mi incompreensible– amb obres tan distintes com l'esmentat recull de *Laodamia* o el mateix *Crim*. El que em sembla que no es pot dubtar és que tota la narrativa de Lozano té uns valors literaris indiscutibles, al marge del calaix on vulguem encabir cada llibre. «Els peus gelats», el primer conte d'aquest recull, és tota una lliçó de poder narratiu, sobretot en dos grans moments: quan la protagonista, Anna la Talpina, es disposa a avortar per les raons que ho fa i pensa en la mort com ho fa; i quan es produeix el desenllaç, entre una típica conversa de senyores que encara podria tenir lloc en qualsevol poble valencià... i no en comentaré més detalls per no espatllar al lector la possibilitat de gaudir d'aquest fragment que només podia haver escrit un narrador nat. «La tia Rita» no és menys meritori: retrata el diàleg d'una dona franquista amb el seu nebot i, només amb això, aconsegueix fer una lloança d'alguns republicans –tots amb cara i ulls– i evitar el pamflet alhora. No hi fal-

ten la pròpia repressió de l'homosexualitat («L'heroi»), la immigració a França («El cor pelut») o la condició marginal generada pel mateix caràcter («L'Andreu»), temes que tantes vegades han estat tractats en la nostra literatura... però ben poques amb aquest encert. Imatges com la troballa dels cadàvers russos són metàfores perfectes de la situació del personatge que les protagonitza. I a tot això cal afegir una gran capacitat per descriure els sentiments d'éssers humans de classe baixa, gairebé analfabets, que –com diria un altre gran escriptor, Graham Swift– «serien incapaços de descriure aquests sentiments ells mateixos, però això no vol dir que no els tinguen»... o que Lozano no ens els pugui fer arribar en forma de literatura, d'una literatura treballada i autèntica, sense que semblen adulterats de cap manera.

Felip Tobar

El álbum olvidado de los Benedek

La nostalgia impregna esta novela en trece módulos escrita por Kalman Barys. El relato es un exquisito álbum de recuerdos, olores, sabores y objetos desde los que se nos cuenta parte de la historia de una familia de origen húngaro emigrada a la Argentina.

LA CABEZA DE MI PADRE.
NOVELA CORTA EN TRECE MÓDULOS
KALMAN BARYS
COL-ECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÁNEA», 15
116 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

El narrador de origen húngaro Kalman Barys explora en esta novela corta las complejas relaciones afectivas que mantienen los Benedek, una familia húngara emigrada a la Argentina. La peculiaridad de esta historia familiar es el extrañamiento en el que vive cada uno de sus protagonistas, sentimiento de lejanía respecto a la propia vida que la pluma de Barys ha logrado transmitir con extraordinaria habilidad. Asimismo, la notable simplicidad con que está escrita la novela no impide que haya profundidad, de hecho la lectura de esta novela precisa cerrar el libro entre pieza y pieza para que uno pueda vaciarse de la intensidad de lo que le está siendo narrado.

La novela se abre con el relato de un encuentro familiar. El narrador es el hijo menor de los Benedek. Sus reflexiones y observaciones aparentemente anecdóticas constituyen el punto de partida de la historia, aunque pre-

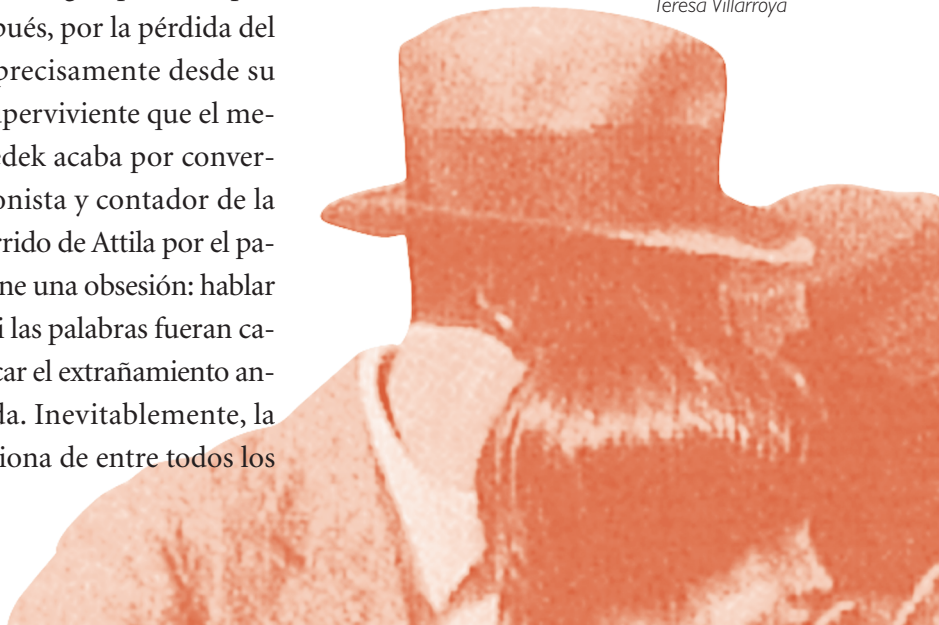
cisamente aquello que deliberadamente se esta silenciando en estas primeras páginas será lo que realmente irá dotando de sentido al relato. De este modo y como si de un pacto autobiográfico con la literatura se tratara, Barsy, que en 1949 emigró con sus padres a la Argentina, cuenta los vaivenes de esos otros emigrantes de origen húngaro, los Benedek. Contada en términos de pérdida, en esta novela el pasado domina sobre el presente. La vida de Zoltan Benedek padre en la tierra extranjera se alimentará del espejismo del que espera vivir otra vida, aquella que se daría con la vuelta a la patria de origen. Esta sensación de extranjería permanente la heredará Attila, el menor de los hijos de Zoltan.

Sin conexión con la realidad que le toca vivir, Attila busca reconocerse. Sin embargo, el mundo del padre y la madre exuda nostalgia, primero por otra vida y, después, por la pérdida del otro hijo. Y es precisamente desde su condición de superviviente que el menor de los Benedek acaba por convertirse en protagonista y contador de la historia. El recorrido de Attila por el pasado familiar tiene una obsesión: hablar y hablar como si las palabras fueran capaces de modificar el extrañamiento ante su propia vida. Inevitablemente, la memoria selecciona de entre todos los

recuerdos y el relato de Attila, al igual que lo estuvo su vida, está filtrado por el cristal de la figura mítica de Laci, el hermano mayor. La nostalgia, los espejismos que la distancia de los lugares y los seres queridos generan en la existencia de los que esperan, las relaciones imperfectas entre hermanos y los afectos viciados entre padres e hijos se recogen en este exquisito álbum familiar construido desde los recuerdos, las imágenes y los objetos que un día pertenecieron a los Benedek.

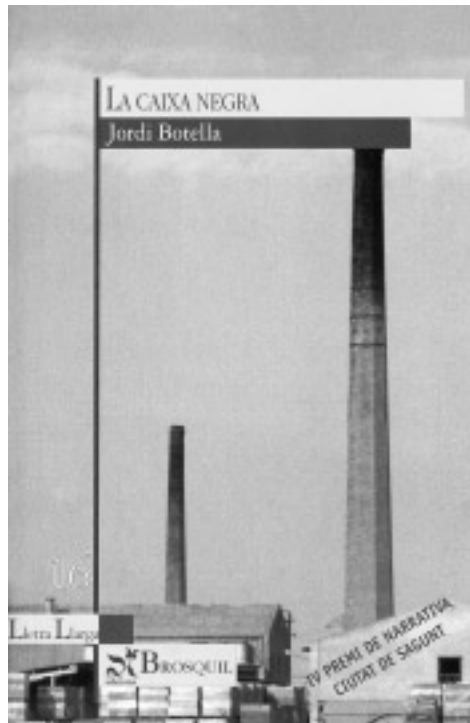
La lectura de *La cabeza de mi padre* es un placer. Su escritura directa, sencilla y precisa le confiere una intensidad a veces casi insoportable. Y aunque la novela tan sólo ocupa ciento dieciséis páginas, hay toda una parte de la historia que no ha sido contada, pero que se extiende más allá de la letra impresa.

Teresa Villarroya

Bocins de vida

La caixa negra, novel·la guardonada amb el IV Premi de Narrativa Ciutat de Sagunt, es podria entendre com una hipotètica crònica de la història local d'una ciutat, com diversos fragments de microhistòria novel·lada amb un referent que els unifica i els lliga: Alcoi.

LA CAIXA NEGRA

JORDI BOTELLA

IV PREMI DE NARRATIVA CIUTAT DE SAGUNT

COL·LECCIÓ «LETRA LLARGA», 16

224 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

L'espai geogràfic on es desenvolupa l'acció d'una novel·la no hauria de ser un factor determinant a l'hora de valorar-ne la qualitat. Ben al contrari, es tracta d'un element que hom considera secundari, i per tant, seria un disbarat propi d'un miop intel·lectual que l'espai de la narració esdevingués el protagonista o el tema recurrent d'una ressenya crítica. Ara bé, quan aquest espai físic és una referència constant al llibre acaba convertint-se en un tret bàsic que identifica la història fins al punt que esdevé una mena de símbol, com un segon protagonista que es veu relegat a ser l'escenari per on deambula l'autèntic personatge principal, com si fos la seua ombra, sempre en un segon pla però tothora present.

L'espai on se situa la història que conta *La caixa negra* és la capital de l'Alcoià, la ciutat d'Alcoi. I des de bon començament el lector té la sensació que aquesta ciutat enclotada juga un paper molt més important que el de ser simplement l'escenari de l'acció. Alcoi és el riu Serpis, els carrers costeruts i els ponts, els tallers clandestins i les fàbriques tèxtils, les festes de moros i cristians i el plis-plai, però aquest enclavament en forma de mitja nou on se situa la ciutat, envoltada de serres que actuen alhora de fortificació defensiva i de presó infranquejable, també és un mi-

crocosmos que batega, que se'ns presenta com quelcom adormit però ple de vida, poblat per homes i dones que viuen o sobreviuen; i prenyat d'històries de la quotidianitat, de fragments gravats a la caixa negra que són recuperats en un moment o altre d'aquest accident inexplicable que és la vida.

En mig de les celebracions de les festes de moros i cristians d'Alcoi, la festa grossa de la ciutat en honor al seu patró, Sant Jordi, el lector anirà descobrint tot un seguit d'històries, de retalls de vida passada i present d'alguns alcoians. Des de les intrigues financeres a les trames d'especulació immobiliària; des del suposat finançament del colp d'estat militar del dictador Franco amb diners aportats per empresaris i fabricants tèxtils alcoians fins a l'actitud mercantil i vassallàtica que són el puntal sobre el qual s'assenta el poder polític d'una democràcia descafeïnada hereva directa del passat més cavernós i putrefacte; i des dels conflictes familiars de tres generacions representatives de tres etapes de la nostra història més immediata (la dictadura franquista, la transició a la democràcia i la monarquia parlamentària) fins als secrets amagats d'un triangle format per dos homes i una dona on es barregen l'amor, l'amistat i el sexe.

Sergi Verger

L'orgull d'una dama d'Alacant

És l'any 1977 i a Alacant, Concepció Cortés, vídua d'un comandant de l'exèrcit nacional, ha de contractar un detectiu privat per esbrinar qui li ha robat les joies però, sobretot, una carta el contingut de la qual podria ensorrar l'honor de la família i encara més en l'ambient polític que es respira.

LES JOIES D'UNA DAMA D'ALACANT

LOLA IVORRA I MAESTRE, MARTINIÀ PERONA I ALCAÑIZ

COL·LECCIÓ «MIRATGES», 14

128 PÀGINES

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2002

L'honor està per a Concepció Cortés per damunt de qualsevol cosa. No es pot permetre ser expulsada d'una classe social que gaudeix de tots els privilegis i demanar ajuda a la policia no és la millor manera de tapar els assumptes de casa, sobretot si el lladre és a dins. A *Les joies d'una dama d'Alacant*, Lola Ivorra i Martinià Perona aprofiten la història d'un robatori per a fer un retrat amb deteniment i, a la vegada, amb ironia de la societat més rànica de l'Alacant preconstitucional.

Concepció Cortés, una dona d'una d'aquelles «bones famílies» d'aleshores, de fermes creences religioses, amant de la tradició i de l'ordre, haurà de posar un desconegut a casa, un detectiu privat, per a descobrir qui ha pogut robar-li de la caixa forta –sense forçar panys ni portes– diners, joies i un document, el contingut del qual li treu la son.

Amb una trama sense fisures i mantenint la incògnita dels secrets familiars més sucosos, Ivorra i Perona aconseguixen enfilar el lector, d'una passada, fins al desenllaç de la història. Un relat que posa de manifest la hipocresia social de les famílies encallades en els records del règim franquista, a les portes de les primeres eleccions democràtiques, fent reclam de la moral tradicionalista.

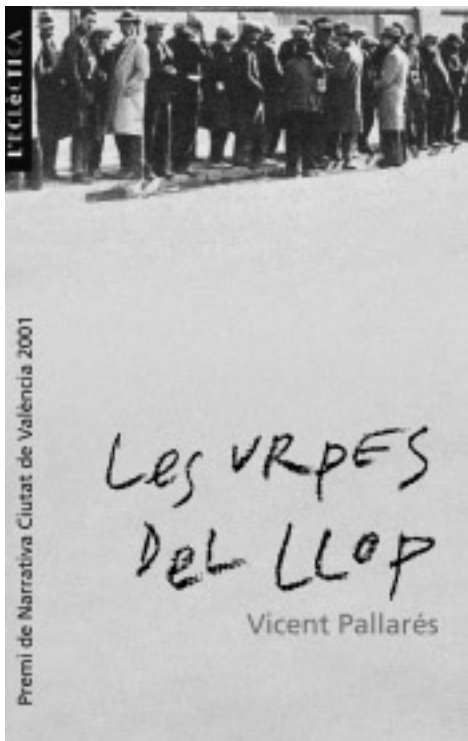
Mentre el debat polític se serveix al carrer i a la taula, el detectiu Joan recorre l'Alacant dels anys 70: els bars, el mercat, les places, la platja, un club d'alterne, ... per descobrir els plats bruts de la família. L'investigador haurà de parlar amb una ovella negra oblidada, un nét que deixa de dir-se Paquito per fer-se anomenar Francesc, una nora «roja» amb un cognom que no es prou digne per a la família, una *tata* que ha sabut veure i tapar-ho tot, la criada temerosa i un nét feixista, advocat i amb camisa blava, la nineta dels ulls de l'àvia. Ningú no en sap res, però l'assumpte és mes gros que no s'imaginava el detectiu.

Els autors, dedicats a la docència en diverses comarques del sud del país, traçen una història al bell mig d'una ciutat poc novel·lada en la nostra literatura. Una novel·la negra a dues mans, en la qual s'aturen a fer un esborrany d'històries de vida, sobretot del detectiu Joan, qui a força de furgar en el vessant brut dels altres, necessita trobar un fil d'esperança diferent per al seu propi futur.

Ana Gimeno

Durant la postguerra

A *Les urpes del llop* (Premi de Narrativa Ciutat de València, 2001) Vicent Pallarés presenta les vivències i les disputes de Ramon i Fidel, dos amics amb caràcters oposats que lluiten per sobreviure als temps difícils del final de la guerra i de la postguerra.

LES URPES DEL LLOP

VICENT PALLARÉS

PREMI CONSTANTÍ LLOMBART CIUTAT DE VALÈNCIA, 2001

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 92

303 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

El llibre està dividit en quatre blocs que es corresponen amb els anys que van del 1938 al 1942 i recrea amb cura l'ambient degradat dels primers moments del franquisme. El realisme d'aquesta narració, que dibuixa detalladament la quotidianitat de la postguerra, troba els seus límits, però, en uns personatges principals una mica marcats pels tòpics, en ocasions plans i quasi sempre previsibles. Ramon Aulet està ple de bones intencions, és un llaurador treballador, amant devot, primer de sa mare i, més tard, de la seua esposa, incapaç de fer mal a una mosca, «tan prudent, tan tímid, tan bonàs», mentre que el seu amic Fidel Artero, «un calavera i un aprofitat», és un vividor de gustos refinats sense cap escrúpol a l'hora de col·laborar amb el règim franquista per aconseguir els diners que necessita per satisfer els seus capritxos cars. Els dos amics de la infantesa s'enamoren de la mateixa dona, Maria Victòria Renau. Ra-

mon hereta la gran casa on ha viscut i ha treballat els camps des de sempre. De manera que la jove Maria i l'antic mas familiar es converteixen en els dos objectes de desig que desencadenaran el conflicte.

A *Les urpes del llop* conflueixen diferents tradicions literàries: la novel·la històrica ben documentada, que aporta versemblança al text, conviu amb convencions del drama rural i del fulletó. El fort caràcter visual del relat –no debades Pallarés és autor de guions televisius i cinematogràfics– permet imaginar-lo sense massa dificultats en format de cinema en blanc i negre, fins i tot, potser precedit pel rètol Cifesa.

Els esdeveniments se succeeixen de manera lineal. L'escriptor ha prescindit de salts en el temps i de qualsevol de les estratègies que, tal volta, pogueren enfosquir el desenvolupament de la peripècia. Encara que Pallarés no ha renunciat a passatges de forta tensió dramàtica, la història transcorre sense girs inesperats cap a un esperat final tràgic.

Adesiara, l'autor introdueix informació dels personatges, apunta motivacions, organitza els fets de manera que inevitablement s'alien contra els protagonistes. Tots aquests elements constitueixen una sembra que, a pri-

mera vista, poden semblar caps sense lligar, però que més tard es descobreixen fèrtils fruits d'un trenca-closques ben calculat. És, doncs, un narrador que ho controla tot, que disposa, fa i desfà, i deixa poc marge de construcció al lector.

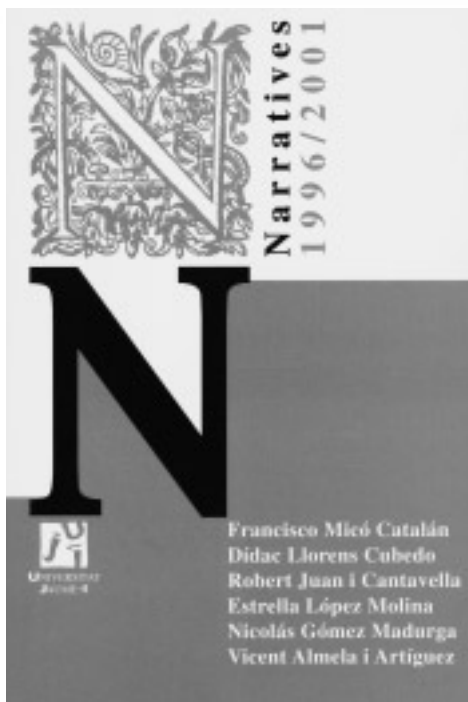
En conclusió, Pallarés fa servir una estructura clara, correcta i clàssica, però poc arriscada. Es troba a faltar l'originalitat divertida que apuntava entre les pàgines dels seus llibres de contes, com ara *El pes mosca*, i malgrat tot, no deixa de brillar la prosa neta i ocurrent d'aquest escriptor nascut a Barcelona.

Imma Gandia

Ramón i Fidel

Sis variades propostes universitàries

Els diversos desenvolupaments narratius que sis universitaris fan de les històries guanyadores de les consecutives edicions del certamen de la Universitat Jaume I. Un interessant projecte amb un bon resultat conformat per vocacions ben treballades.

NARRATIVES 1996/2001

FRANCISCO MICÓ CATALÁN (ET.AL)

192 PÀGINES

*PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I,
CASTELLÓ DE LA PLANA, 2002*

Amb una presentació correcta i amonosa aplega les obres guanyadores del certamen anual de narrativa per a estudiants de la Jaume I, convocat per la Facultat de Ciències Humanes i Socials, amb la col·laboració de Ruralcaixa. Hi trobem, en primer lloc, un pròleg que fa repàs del contingut del volum, on se subratlla la diversitat del conjunt i es justifica en l'intent d'aconseguir «incentivar la creativitat literària i estimular el gust per escriure entre el nostre alumnat, tasca cada dia més necessària en un món on la cultura de la imatge s'imposa dia a dia».

Els textos apareixen ordenats cronològicament, il·lustrats amb cinc imatges extretes del certamen paral·lel de fotografia que s'encetà el curs 2000-2001. Francisco Micó Catalán és l'autor de «Normal y corriente», història que amb un ritme molt viu repassa el context familiar, el sexe i les amistats. Tot adobat d'anècdotes, presentat com

la crònica desficaciada d'un jove que viu el món com una estranya aventura. Després hi ha «Un tremolor de fred», retrat de to costumista de l'agonia d'un model de vida integrat a la muntanya. Dídac Llorens Cubedo escriu a través dels ulls d'un vell que resisteix solitari mentre observa amb incomprensió les novetats i l'atracció urbana. El tercer relat és «Les escales d'un pis» de Robert Juan i Cantavella, que fa ús d'una concepció imaginativa per a trencar el protagonisme dels personatges i fer-los bascular per les escales d'un edifici, mitjançant les quals es relacionen i ens condueixen cap a la mescla.

L'any 1999 guanyà Estrella López Molina, única dona del volum, amb «Pasos en el ayer». Ens narra un passeig pels records que guarda tota ciutat viscuda, però fuig de la recança acurtant el trànsit pels records i abocant-se amb convicció cap al futur. Perquè el que importa és el viatge. No així en la història «Pendientes de un hilo», monòleg de Nicolás Gómez Madurga sobre l'amor, l'absència, les dèries i els desficiis que es viuen al voltant del telèfon. Finalment trobem «Gisel·la, amor meu», que ens trasllada la passió d'un amor jovenívol tallat per la fatalitat de la guerra i les seues truculències. Vicent Almela i Artí-

guez empra hàbilment el diari de l'estimada i els records de l'amant envellit per a fer fluir el relat.

Vull esmentar un fet patit també per aquest llibre: les incorreccions que es prodiguen als textos en català, si més no, en comparació amb els escrits en castellà. Potser atribuïbles a una revisió irregular o inexistent. Potser opera la creença suïcida que el rigor en la norma, fonament cert de l'expressió creativa, queda en suspens per al valencià. Sense infal·libilitats, és clar, si hi ha descuits inadmissibles en un idioma no m'habituaré a què es practiquen en el nostre.

En conclusió, sis relats diversos, tant per temàtica, estil, llengua, origen i intenció, que fan mostrar de les aficions literàries d'uns joves universitaris durant els darrers anys. Interessant resultat, que avala la iniciativa del certamen i la seua validesa com a incitació.

Eduard Ramírez

De cabàs i alicates

Francesc Viadel és periodista, i ho fa veure entre unes pàgines on ens narra, en tercera persona, el recorregut que un jove periodista fa per la història més recent del nostre país. La crònica d'una terra que s'ha fet vella sense a penes conèixer-se.

TERRA

FRANCESC VIADEL

PREMI BLAI BELLVER DE NARRATIVA 2001

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 88

190 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2002

La mort del pare coincideix amb el dia en què Joan Valcaneres s'enfronta a la realitat del seu poble després de vuit anys d'absència. Tot el que la mort representa en una societat rural, en qual-sevol poble del nostre país, es desplega davant uns ulls crítics que ara veuen més enllà del que la realitat mostra: la cruesa descarnada amb què convivim amb la mort, la decrepitud de la terra, un sistema econòmic i unes relacions personals massa enquistats com per poder-hi sobreviure.

Calia un retrat de l'home del camp, tan antic i encara ben viu, del seu llenguatge, de la seua filosofia que comença quan el sol despunta, amb l'activitat frenètica que bull al bar de la cooperativa i acaba quan la terra comença a transpirar la seua humida i freda rosada, en la qual els ratpenats fregaven amb els seus arriscats vols les copes dels tarongers més alts. Són la colla de Misadotze i cadascun d'ells té el malnom

que li escau: Besugo, Regal, Tranquil·lo, Viudo, Calça, Muñeca... i cadascun d'ells arrossega el seu drama.

Tan difícil com arriscat és dur al paper aquest món que arriba a semblar-nos cruel perquè mostra els sentiments més primaris de l'home arrelat al seu poble, incapaç d'escapar de la seua ignorància de pobra bèstia, ignorància de la qual el pobre Valcaneretes fuig per tancar definitivament una porta, per protegir-se de la terra, i es trasllada a la ciutat de València, on farà per exercir de periodista.

La segona part de la novel·la és un passeig per aquesta ciutat, capitana vençuda que no troba espills on reflectir la seua bellesa. Una València que camina cap a la dreta i que es ressent de l'esquerra. Assistim a la radiografia de l'espai urbà, de bars i de falles, de nits i de retrobaments. La duresa del camp és ara sentor de claveguera i de fruita confitada. Personatges amb nom i cognoms ajudaran Valcaneres a fer-s'hi un lloc, impossible, entre tants.

Tot sembla tancat i barrat al seu pas. La soledat del protagonista és tan gran que no deixa passar ni una miqueta d'aire fresc. Ni l'amistat, ni l'amor, ni l'afany per escriure, ni l'ànsia de futur, no són prou. Lligat al seu destí, presoner d'un cel que fa olor de gesmils i tubèrculs de

sucre, aquest jove de la Ribera no pot lluitar contra el que es perd, contra allò que es mor sense remei.

Té força, aquest relat. L'estil periodístic es deixa embolcallar per imatges poètiques que l'entendreixen i el fan bell. Formalment ben estructurada, és una narració lineal que aconpleix el cycle complet de les quatre estacions i cadascun dels vint capítols és alhora un cycle tancat en ell mateix. I és real dins de la seua irrealitat.

Begonya Mezquita

